

TÄHEKE

NR. 1
1960

MISSUGUNE TÄHEKE MA OLEN?

Tere, tüdrukud ja poisid! Mina olen teie uus sõber. Ja nimeks on mul «Täheke».
Aga missugune täheke ma siis olen? Kas see täheke, mis on raamatus ja mida vanaema ilma prillita lugeda ei näe? Ei, see täheke ma ei ole.
Kindlasti arvab nüüd mõni, et ma olen see täheke, mis selgel õhtul taevas särab. Ei, ka see täheke ma ei ole.

Aga missugune siis?
Ma olen hoopis see täheke, mida oktoobrilapsed rinnas kannavad. Ma olen punane täheke ja mul on viis nurka. Aga keskel on mul üks pilt. See on pilt Leninist, kui ta oli alles väike pois.

Miks on oktoobrilaste täheke punane? Muidugi selle pärast, et meie kodumaa lipp on punane, et pioneeritük on punane. Oktoobrilapsed aga tahavad kõik saada pioneerideks. Nad ongi juba peaaegu pioneerid, sest nad kõik on tublid ja rõõmsad lapsed.

Aga miks on oktoobrilaste tähekeses keskel Lenini pilt? Sellepärast, et Lenin õpetas rahvastele, kuidas hästi ja rõõmsalt elada. Meie aga austame ja armastame teda nende õpetuste pärast.

Oktoobrilaste rinnal olev märk on väike. Ja nii ongi tema nimi täheke. Aga kus asub suur viisnurkne täht, mille järgi on tehtud kõik oktoobrilaste tähekesed? Suur punane viisnurk asub meie kodumaa pealinnas Moskvas Kremli torni tipus. Ja ta paistab sealt kaugele-kaugele.

Aga miks asub see täht just Kremli? Sellepärast, et Kremli töötas Lenin. Nüüd aga töötavad seal teised seltsimehed, kes annavad nõu, kuidas hästi ja rõõmsalt elada. Kremli asub meie kodumaa, Nõukogude Liidu valitsus. Nüüd te teate, missugune täheke ma olen! Seesama täheke, mida kõik oktoobrilapsed kannavad vasakul pool rinnas.

Jäna on su sünnipäev,
ajakiri „Täheke“.
Laste juurde käsikäes
üheskoos nüüd läheme.
Palju sõnku leiad eest.
Sulle soovib head teed
Lasteraadio

Tihane“ Nõukogude Lätist
saadab südamliku tervituse
oma nooremale öele „Tähe-
kesele“.

„Tihase“ toimetus

Kallis „TÄHEKE“!
Pioneeritervitus oktoobrilaste ajakirja ilmumispäevaks!

Ajaleht „SÄDE“

Tere, Eesti lapsed,
teile terviseid toob
„Rähn“ Nõukogude Leedust
ja kaasas tal soov,
et „Täheke“ säraks,
ta helk oleks soe
ning igäüks teda
rõõmuga loeks!
„RÄHNI“ toimetus

Kasvab linn meil iga

Suurte põlispuude all
elan Toome tänaval.

Ridastikku vanad majad
külgepidi vastu teed.
Teab, mis kaugel, hallil ajal
on küll ehitatud need!

Vanadusest jäänud kangu
katuselgi maltsahein.
Nagu väsimusest längu
vajunud on mõni sein.

Vastu kaua nad ei pea,
elada neis pole hea.

Aga otse nende taga
tõuseb hoone uhiuus.
Käis vast töö seal tuhinaga
talvetuisus, suvekuus.

Köik on ehitatud kivist,
hiljuti vast valmis sai.
Helendavad aknad rivis,
pikk on hoone, väga lai.

Vanad majad kõssitavad,
tema kõrval lössitavad.

Keskpäev. Koolist koju ruttan,
lõbus, rõõmus on mu meel.
Algab kodutänav tuttav,
vanad toomed kõnniteel.

Pea end avab koduvärv,
Pontu kilkeist kõlab õu.
Äkki kaob mu silmist sära,
justkui tardub ehmund põu. —

Seal kus oli kodukoht,
laiub paljas, lage koht!

Siin ja seal vaid kivirusu,
mõni mäda palginott.
Oma silmi ma ei usu,
maha kukub koolikott.

Suur buldooser kõrvalmaja
rõhub raudse koonuga.
Juht on roolis. Vilet ajab.
Ta on rõõmsa loomuga.

On mu jalus äkki rutt.
Lähen ligi, kurgus nutt.

Ütlen: „Onu, jätke juba,
mis teid arust ära viis?
Siin ju oli minu tuba —
Toome tänav number 5.

Siit läks uks. Nüüd ust ei ole.
Väljakul vaid tolm ja tuhk.
Kas te eksinud ehk pole
juhuslikult, onu juht?

Kuhu minna siit, ei tea,
midagi ei võta pea."

Juht ent naerab: „Kulla poju,
lugu polegi nii hull.
Mine oma uude koju,
kõik on ees seal valmis sull!

Toad on avarad ja valged,
katab põrandaid parkett.
Õuel märid mustaks palged –
lased vanni jooksmata vett.

Uude majja astu sisse
esimesse korterisse..."

Nüüd on hoopis teised ajad
vanal Toome tänaval.
Elan uues, kaunis majas
suurte põlispuude all.

Heidan aknast välja pilgu:
seal, kus vana maja paik,
paplid ajavad end sirgu,
rohetamas muruvaip.

Kasvab linn meil iga päev,
oma silm mul seda näeb.

LUMEPALL JA KELGUMÄGI

See juhtus siis, kui tänava esimest korda lund sadas. Seitsmeaastane lira ja kuuene Kalle seidsid õuel ning püüdsid plekist kompvekikarbiga lumehelbeid.

Kui jaht oli kõige suuremas hoos, hüppas ligi naabripoiss Peeter ja pistis koeruse pärast Kallele lumepalli krae vahele.

„Uhuu!“ laskis Kalle nutupilli lahti. Siis jooksis ta koos liraga tuppa abi saama.

Veidi hiljem tulid hädalised Priiduga tagasi. Priidu on lira vend. Ta käib juba koolis ja kannab rinnas oktoobrilapse tähekest.

„Siinkohal ma seisin ja seal oli Peeter,“ ütles Kalle. „Aga lumepall sulas juba ära. Anna nüüd Peetrile üks vops!“

Niisugust soovi kuulates kadus Peeter kohe hoovivärava juurde.

See oli selge põgenemine ja Kalle ning lira jäid rahule.

„Hakkame koos lumehelbeid püüdma!“ ütles lira.

„Hakkame,“ oli Priidu nõus. Ta tõi kuuri alt suure labida ja majahoidja-tädi laia kelgu. Seda nähes jätsid Kalle ja lira kohe kompvekikarbi sinnapaika. Lund oli sadanud juba mitu tundi. Õuemuru kattis paks valge vaip ja kõnniteel käijatest jäid maha sügavad jäljed.

„Majahoidja-tädi läks arsti juurde,“ ütles Priidu. „Aga meie teeme selleks ajaks, kui ta tagasi tuleb, kõnnitee puhtaks.“

Priidu tõstis labidaga lund kelgule ja lira ning Kalle vedasid seda õuenurka.

Peetril läks vahepeal värava juures igavaks, pealegi hakkas teda teiste töö kangesti huvitama. Ta tuli lähemale ja küsis:

„Misjaoks te lume ühte kuhja veate?“

Solvunud Kalle ainult nohises, ja nii jäi vastamine Priidu hooleks.

„Teeme õuenurka kelgumäe! Siis on seal pärast hea liugu lasta.“

„Aga mina olen kelguga sõitnud,“ nihutas Peeter end lähemale. „Vä-äga palju olen sõitnud. Ja lund oskan ka vedada.“

Ta vaatas lootvalt lira ja Kalle poole, kuid neil ei olnud nüüd tema jaoks aega.

Peetri nägu läks päris nukraks.

Seda nägi Priidu. Järgmise koorma tõstis ta nii suure, et Kalle ja lira ei saanud kuidagi kelku liikuma.

Priidu vaatas kavala näoga nende jõupingutusi ja ütles siis:

„Peeter on hea poiss, tuleb teile appi.“

„Tulen küll!“ kinnitas Peeter kohe. Üheskoos saadi koormale sõit sisse.

Nüüd hakatigi kolmekesi lund vedama. Älgul Kalle küll veel mossitas, kuid siis ütles Peeter:

„Kuule, Kalle, oleme jälle sõbrad! Tahad, pista mulle ka pall krae vahele. Ära ainult väga suurt pane.“

Nii lepitas oktoobrilaps Priidu riiduläinud poisid ja aitas ka majahoidja-tädil kõnnitee puhtaks rookida.

J. RANNAP

Varsti kuulame muinasjutte

Neljapäeval oli meil esimese klassi oktoobrilaste koondus.

Algul laulsime oktoobrilaste laulu, siis tegime paberist nukkudele rahvariiet. Need tulid hästi kirevad.

Meid õpetasid V klassi pioneerid Helle ja Tiia.

Järgmisel koondusel tahame kuulata muinasjutte.

LIIS MÄNNIK,
Koeru 7-klassilise Kooli
I klassi oktoobrilaps

„Näärivana“
MAI DREIBERG, 7 a.

„Talvepilt“

AINO HANGE, 6-a.

NÄETE, KUI ILUSAID JOONISTUSI JA LOOKES ON LAPSED „TÄHEKESELE“ SAATNU. OOTAME TEILT KIIRI KIRJU!

Pikk-kõrv ja Tuttsaba

Mul on kaks küülikut. Nende nimed on Pikk-kõrv ja Tuttsaba. Pikk-kõrv on rahulik loom, aga Tuttsaba väga rahutu. Ta on juba mitu korda puuriukse katki närinud ja oma pead jalutama läinud.

Mul on ka väike kassipoeg. See piilub kogu aeg jäneseid — ta vist tahab nendega mängida. Kui aga jäneseid tema poole tulevad, siis pistab kassipoeg liduma. Ei tea, miks ta küll nii teeb!

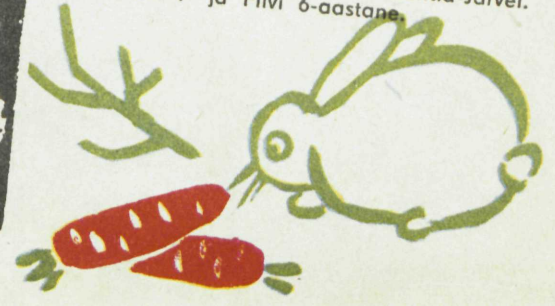
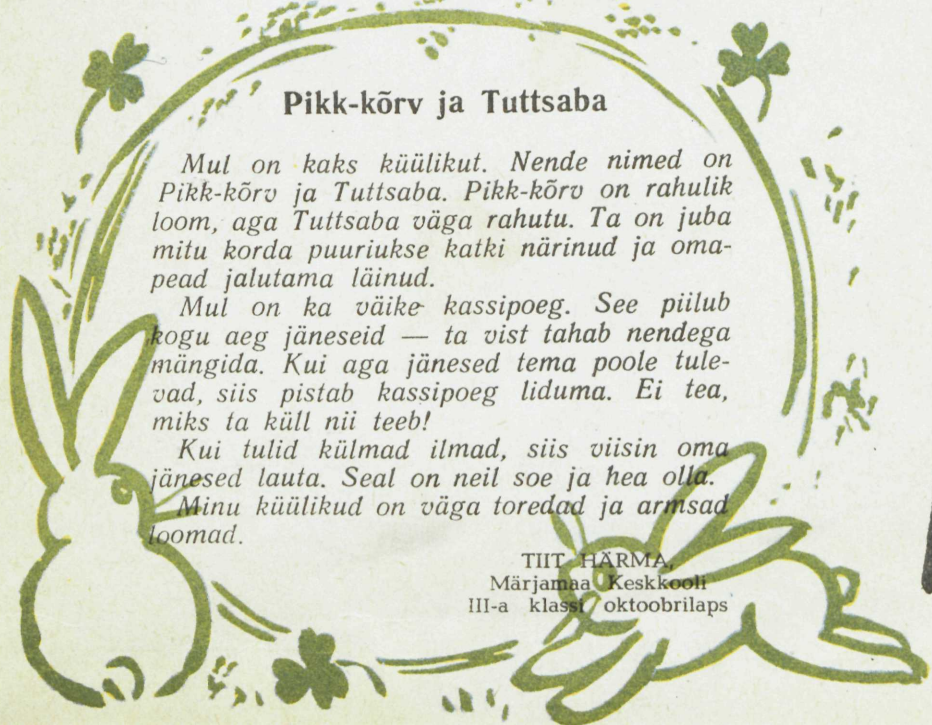
Kui tulid külmad ilmad, siis viisin oma jäneseid lauta. Seal on neil soe ja hea olla.

Minu küülikud on väga toredad ja armsad loomad.

TIIT HÄRMA
Märjamaa Keskkooli
III-a klassi oktoobrilaps

Traktori ja tulbi lõikasid linooli ANTS ja PILVI KANGRO, kes elavad Kohtla-Järvel. Ants on 4- ja Pilvi 6-aastane.

JÄNES, KES TAHTIS VASTU VAIELDA

Leida Tigane

Kaks jänest jooksid üle heinamaa. Vihma hakkas sadama. Kust saaks vihmavarju?

„Poeme selle väikese kuuse alla,“ pani esimene ette. „See on tihe ja peab vihma hästi kinni.“

„Oksad on liiga madalad,“ vaidles teine vastu. „Torgivad ja ajavad selja peal karvad sassi.“

Nad jooksid edasi. Vihma sadas kõvemini.

„Lähme sinna takjalehe alla,“ ütles esimene jänes jälle natukese aja pärast.

„Saba ja kõrvad jäävad välja,“ ei olnud teine jänes ka sellega nõus.

Jälle jooksid nad. Jõudsid suure kivi juurde.

„Kui selle kivi külje alla katsuks?“ küsis esimene jänes.

„Kivi on külm,“ põlastas teine.

Sadu ei jäänud järele, vaid muutus ikka tihedamaks ja tülisemaks. Jänestel olid karvad juba päris märjad ja külm tikkus ligi. Siis nägid nad suurt looreha keset heinamaad.

„Lippame sinna,“ ütles nüüd juba teine jänes. Samas nad olidki looreha all. Istusid ja tõmbasid end ikka rohkem ja rohkem kõssi.

„Hõredavõitu on,“ kaebas esimene jänes.

„Vari on vari!“ sähvas teine vastu. „Sa nägid ju küll – otsisime siit ja sealt, aga midagi paremat ei leidnud!“

KASS, KUKK JA KONN

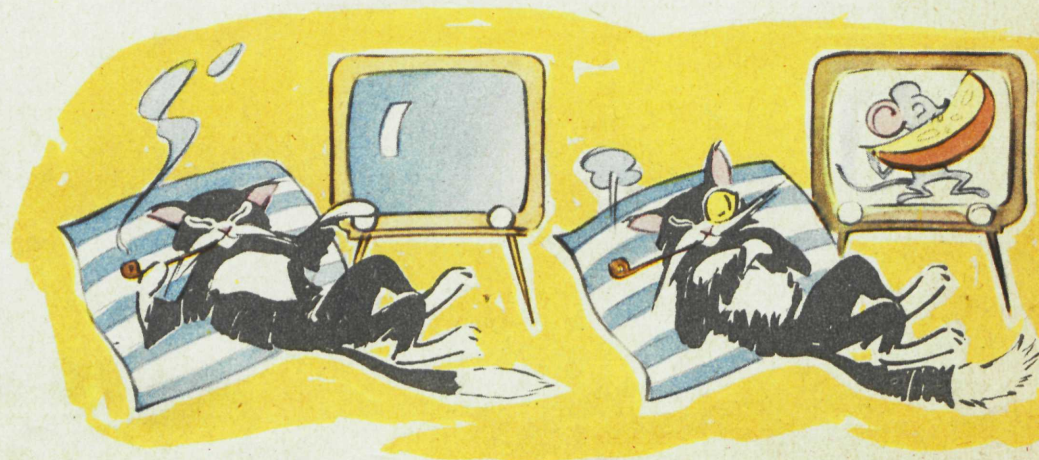
läksid vaidlema, kes neist maailmas kõige kaugemale ja kõige rohkem näeb. Et igäüks arvas endal õiguse olevat, tuli asja selgitada.

Kass ronis krabinal mööda majanurka üles, läks katuseharjale, istus sinna maha ja jutustas:

„Näen siit jõge, silda, metsa selle taga ja poodi siinpool silda. Ja varblasi poe ees teel. Uks, kaks, kolm, neli, viis, kuus... Neid on seal seitse tükki. Vaadake teie nüüd edasi, mul tuli just praegu meelde, et pean korra poe juures ära käima. Olen silmapilk tagasi.“

Kukk võttis hoogu, lendas aia otsa ja teatas:

KIISU

K. NIINEPUU illustatsioonid

„Näen naabermaja, põsaid – üks vihmauss poeb praegu põosa all maasse – ja veel näen naabri kukke. Ohoh, ta sirutab kaela – tahab vist mind oma kiremisega

tõttas naabrile häbematusse eest kätte maksuma.

Nüüd oli konna käes kord. Ta ronis lähema mätta otsa.

„Näen paljusid, oi, väga palju-

seb õhtuks jõuda selle kõrre lõpuni. Ei kass ega kukk näinud neid kõrre ega seda tigu, rääkimata veel väga paljudest rohulatvadest.“

KES NÄEB KAUGEMALE

Konn kuulatas vähe aega. Keegi ei vaielnud vastu.

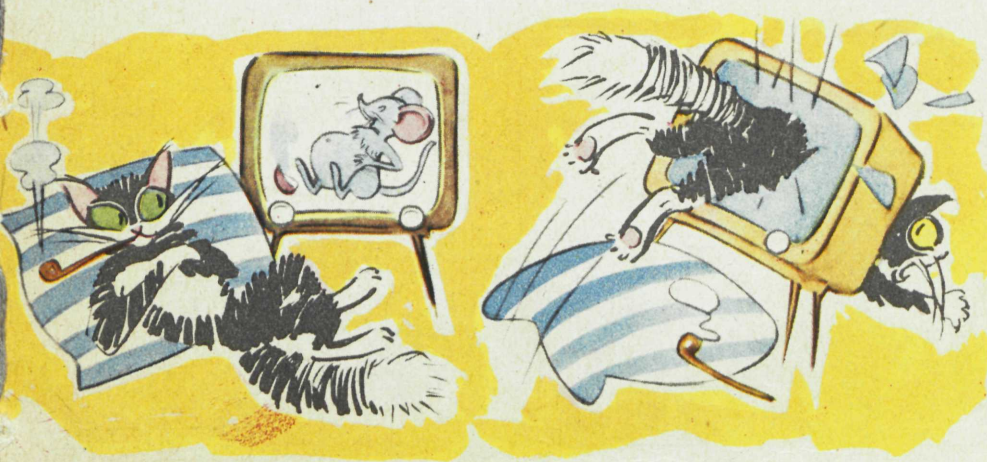
„Tähendab, mina ikka võin näha kõige rohkem ja kõige kaugemale,“ mõtles konn, tundis mõnusat uhkust ning hüppas rahulolevalt mätta otsast jälle maha.

vihastada.“

„Kikerikii-ii-ii!“ kõlaski samas naaberaiast ja hetk hiljem oli vaatleja-kukk aia otsast kadunud. Ta

sid rohulatvu ja lehekesi nende vahel, kahte õlekõrt, mis lebavad rohulatvadel, ja ühel kõrrel on tigu. Ta liigub edasi – küllap kavat-

EKSITUS

A. SALDRE
joonistused

Rakett

HELJO MÄND

ISA RÄÄKIS MULLE, TEAD,
SIIT ON TAEVATAHTEDENI
MILJON-BILJON MEETRI MAAD.
JA KUI SINNA SOITMA PEAD,
SIIS SUL LÄHEB AEGA SENI,
KUNI TEE PEAL SUUREKS SAAD.
AGA MINA ARVAN, ET
KUI ON HÄSTI HEA RAKETT,
TEAD, MIS LÄHEB, NII ET HUUGAB,
VOIKS SEAL KÄIA MÕNE KUUGA.

Jaa! See võib küll õige olla, et raketil kulub mõnele tähele sõitmiseks mitu kuud. Aga siamaani pole niisugust sõitu veel ette võetud. Esialgu lendavad raketid lähemale. Näiteks sellesama Kuu peale, mis selgel õhtul meile ülalt alla vaatab.

Kas te teate, et esimene rakett, mis Kuu peale lendas, oli ehitatud meie kodumaal? Ja kui ruttu ta kihutas! Kahe ja poole päevaga oli kohal! Aga kui seda maad tuleks rongiga sõita, siis kuluks ära pool aastat. Hakkad nääriajal minema, saad alles südasuveks kohale.

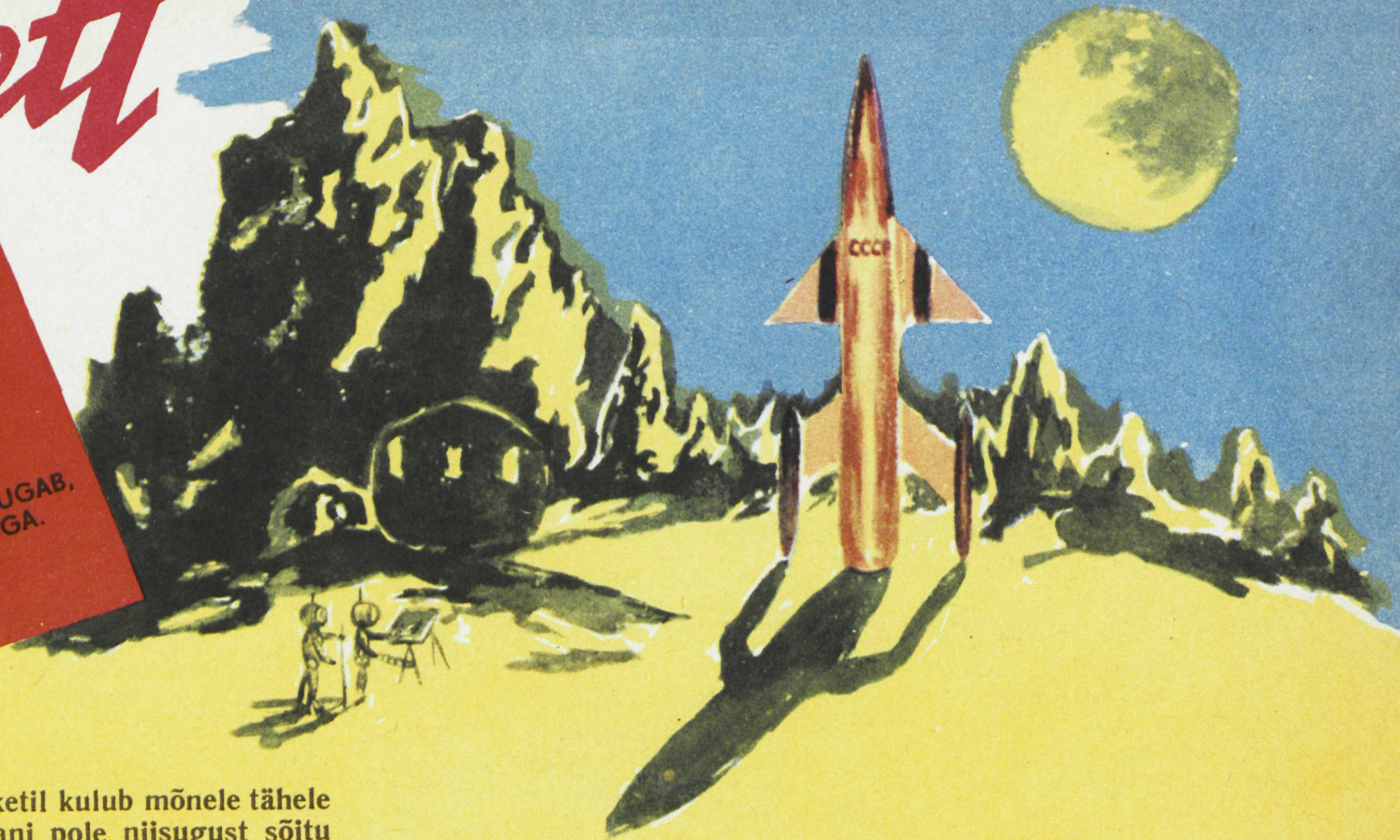
Siinsamas luuletuse juures on Vanja Hohlovi joonistus. Vanja on joonistanud Kuu peale kõrged mäed. Ja ta ei eksinud. Kuu peal on tõesti palju mägesid. Mõned on isegi kaheksa kilomeetrit kõrged.

Peale niisuguste mägede on Kuu peal veel hoopis isemoodi mägesid. Need on ringikujulised ja keskelt tühjad. Justkui suur savikauss.

Ühel õhtul, kui on hästi selge ilm, mine õue ja vaata hooliga Kuud. Mis sa näed? Kuu peal on tumedad laigud ehk plekid. Neid nimetatakse meredeks. Aga supelda neis ei saa, sest Kuu meredes pole tilkagi vett. Ainult peenikest tolmu on seal hästi paksult.

Kas Kuu peal on soe või külm? Selles asjas on lood hoopis pahasti. Päeval on üle 100 kraadi sooja, öösel aga niisama palju külma. Inimene niisugust kuuma ja külma ei kannata. Sellepärast mõteldakse praegu välja mundreid, mida nendele inimestele selga panna, kes ükskord Kuu peale sõidavad.

Nii et huvitav koht see Kuu. Ja meie kodumaa teadlased on tema uurimises kõigist teistest ees.

MILLEST UKSED JUTUSTAVAD

Oma häda kurtis uks:
„Mind üks poiss
lõi oimetuks!
Jälle jalahoop
mind tabas,
tüki värvi
maha rabas...
Küllap poiss
sai ägedaks,
et tal päevikus
on kaks...“

Ning seal kaebles
teine uks:
„Mindki taotud
armetuks...
Petjal on ju
teab mis rutt,
loobib mind siis
õnnetut.
Prõmmib, kolgib,
jätab lahti
justkui tuul,
kel pole mahti.“

Kojauks
veel vaevalt liigub...
„Petja minul
aina kiigub.“

Klaasuks sõnas,
nägu viril:
„Petja järel
praod ja klirin...“
„Hinged, lukud
rikkii ajab,“
kurdavad
kõik ukсед majas.

Klassiuks
täis täkkeid, arme,
kurdab oma
päevi karme...

Lõpuks ukсед
leidsid nõu:
„Pole otsas
veel me jõud.
Need, kes säästa
meid ei taha,
jätkem elus
—
ukse taha!“

Tõlkinud K. KORSEN

H. HIIBUSE illustatsioonid

Tiiger läks kaldast alla vee äärde, kus elas krokodill Buaija, ja küsis: „Ütle, Buaija, kas inimene, kellel neli jalga ja üks pea, on kardetav?“

Vana Buaija vastas: „Niisugust inimest pole olemaski.“ „On küll,“ kinnitas tiiger. „Ma ise nägin. Ta magab praegu üleval kaldal.“

Krokodill muigas: „Sa mine õige nuusuta seda magajat. Küll siis näed, et seal on kaks inimest. Ja üks neist viska mulle jõkke tasuks hea nõuande eest.“

Ainsa hüppega oli tiiger kaldal ja hakkas magajat nuusutama. Aga ta vuntsid puudutasid inimese nina ja inimene aevastas kõvasti. Tiiger hüppas jahmunult tagasi, libises ja kukkus järsult kaldalt alla. Aga krokodill mõtles, et see ongi üks magajaist, ning söi tiigri ära.

Isa ja poeg tõusid hommikul koos päikesega ning jätkasid oma teed.

KUIDAS HUKKUS TIIGER

INDONEESIA MUINASJUTT

Kord oli üks inimene teel koju. Ta pidi minema läbi metsa. Ta ei läinud üksi, vaid kandis õlgadel oma väikest poega.

Õõ tulekul peatus ta järsul jõekaldal ja ütles pojale: „Õõbime siin. Kui päike hommikul tõuseb, läheme jälle edasi.“

Ta tõstis poisi pehmele rohule ja heitis ise tema kõrvale. Kuid poiss hakkas äkki nutma:

„Iisa, ma kardan äärepeal magada. Tahan keskel olla.“

„Kuidas ma saan sind keskele panna, kui meid on ainult kaks – sina ja mina?“ küsis isa.

Kuid väike poiss nuttis edasi ja nõudis uuesti, et isa paneks teda keskele.

Siis võttis isa kavaluse appi ja ütles: „Noh, hea küll. Teeme nii, nagu sina soovid. Ent sel juhul keera mulle selg.“

Kui poiss keeras isale selja, kattis isa ta pea tekiga kinni, kaisutas teda ja ütles: „Enam pole sul vaja karta, nüüd lamad sa keskel.“

Poiss ei näinud teki all midagi, ta rahunes ja jäi magama. Ka isa jäi magama.

Varsti ilmus tihnikust tiiger, kes oli saaki varitsemas, ja märkas neid. Aga lähemale hiilides ta ehmus – kaldal oli imelik inimene. Säärast polnud tiiger oma eluajal veel näinud. Võib-olla on see imelik inimene temast tugevam?

Te lugesite, et see on indoneesia muinasjutt. Aga missugune maa on Indoneesia?

Kui seda maad kaardilt vaadata, siis on selline tunne, nagu oleks keegi saari ja saarekesi pihuga ookeani pildunud. Indoneesia asubki nelil saarekestel suures India ookeanis.

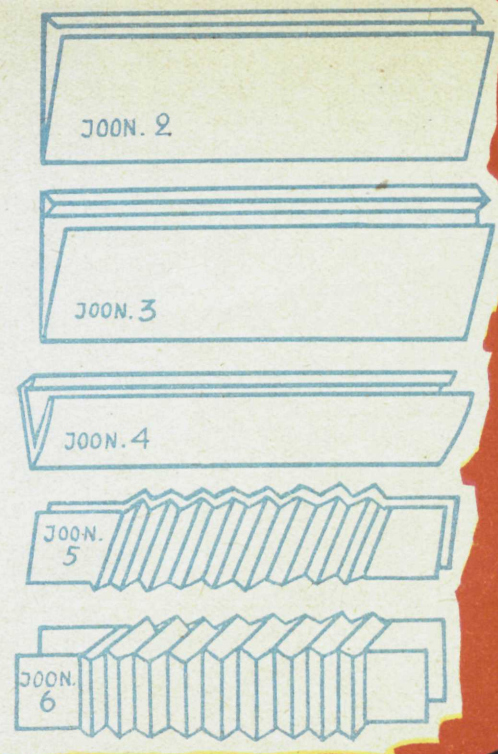
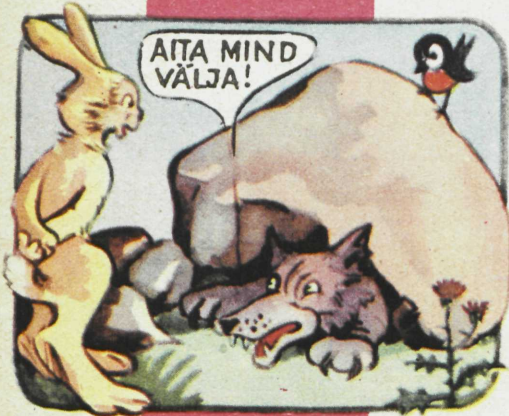
Indoneesia on suvemaa. Seal pole talve, sügist ega kevadet nagu meil. Nelja aastaaja asemel tuntakse seal ainult kuiva- ja vihmaaega.

Indoneesias kasvavad kookospalmid, mille küljes on maitstva kookospilimaga pähkliid. Töökad indoneeslased harivad põldu, kus nad kasvatavad riisi. Riis on seal tähtis toiduaine.

S. VALJALI illustratsioonid

HUNT JA JÄNES KOHTUNIKU JUURES

Täna tuleb teile külla karupoiss, kelle nimi on Mõmmik.

Karupoiss Mõmmik on suur laulu- ja muusikasõber. Väikesel pildil näetegi teda löötpilli mängimas.

Ka teie võite endale pilli mängiva Mõmmiku teha. Selleks lõigake siit Mõmmik täpselt välja ning murdke keskelt pooleks, et ta saaks jalgadele toetudes istuda.

Löötpilli voltimiseks võtke vihikulehe suurune paber ning murdke see pikuti pooleks nii, et üks lehe äär jääks teisest 0,5 sm laiusele üle (joon. 1). Nüüd voltige ülejäänud (0,5 sm laiune) serv tagasi alumise serva peale (joon. 2), siis

voltige see palistus kahekordseks (joon. 3) ning vajutage volt tugevasti sisse. Seejärel murdke paber veel kord pikuti pooleks. Tehke seda aga nii, et palistus jääks sissepoole (joon. 4). Nüüd jätke paberile 3 sm laiune äär (vt. joon. 5) ning voltige siis kuni teise servani (selleks jätke samuti 3 sm laiune äär) löötsana kokku (joon. 5). Võtke pikuti pooleks murtud volt pliatsi abil lahti ja avage ta nii, nagu näha joonisel 6. Lõpuks vajutage pill volt-voldilt löötsana kokku.

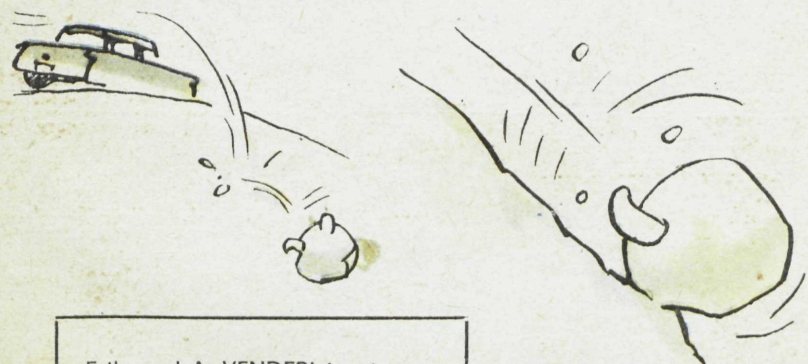
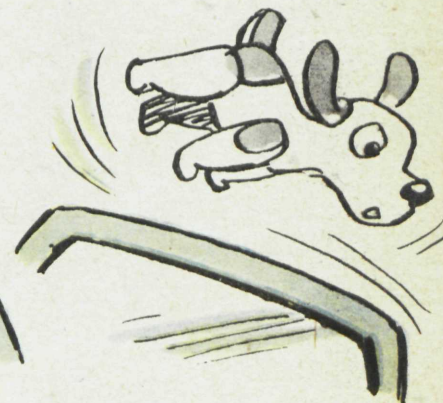
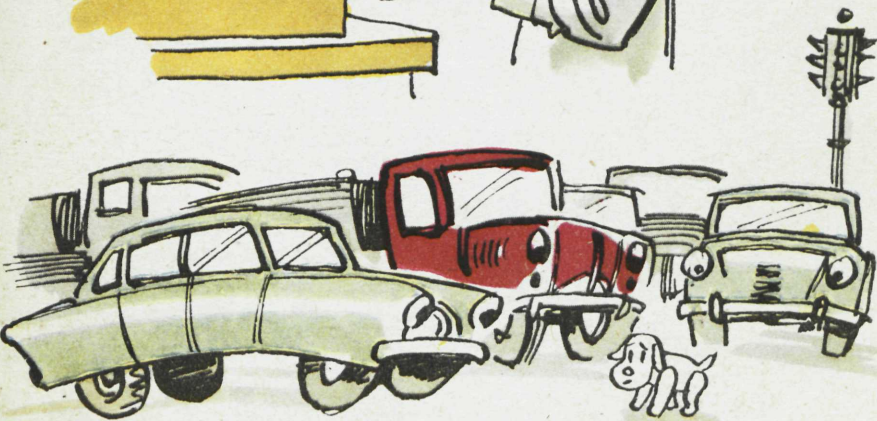
Et Mõmmik saaks löötsa mängida, selleks lõigake löötsa servadesse väikesed avad, kust Mõmmik oma käpad läbi pistab.

MURKA

E. VALTERI joonistused

Esikaanel A. VENDERI joonistus

Mis edasi juhtus, seda näete järgmises „TAHEKESES“!

ELKNU Keskkomitee ja ENSV Pioneeriorganisatsiooni Nõukogu ajakiri „Täheke“ nr. 1 – 1960.

Toimetaja H. Pukk. Kunstiline toimetaja E. Pikk.

Ajalehtede-Ajakirjade Kirjastus. Toimetuse aadress: Tallinn, Estonia pst. 4, telef. 449-70, 475-20.

Ladumisele antud 4. I 1960. Trükkimisele antud 17. I 1960. Trükiarv 40 000. Paber 60×92, 1/4. Trükipoognaid 2. Arvutuspoognaid 4. MB-00901. Tellimise nr. 2. Trükikoda „Oktoober“, Tallinn, Tartu mnt. 49.

Ilmub kord kuus. Üksiknumber rbl. 1.50

MINU NIMI „TÄHEKE“,
 LÖBUSTAN TEID VÄHEKE.
 KÕIKI ASJU MEELES PEAN,
 PALJU LAULE, JUTTE TEAN.
 RÄÄGIN TEILE SÕPRUSEST,
 TÕOST JA AUST JA VAPRUSEST,
 NÄITAN PILTE TOREDAID,
 HOOLSALT VAADAKE MIND VAID
 SELJAS UUS
 JA KIREV KUUB,
 TULEN KULLA IGAL KUUL.